

«Til slutt må illustrasjonene til Kjersti Synneva Moen nevnes. Disse løfter opplevelsen av boka for meg. Jeg stopper virkelig opp ved dem!»

<< elevene våre. Beskrivelsene av hva hver lidelse innebærer for den som har den, er klargjørende. Det er med på å øke leserens forståelse og kan også være med på å avdramatisere selve diagnosen. Kunnskapen gjør oss i stand til å kunne være gode medmennsker for den som er syk.

Behandling. Det er viktig å presisere at dette er sykdom, og når det for hver lidelse som omtales, er et avsnitt som peker på hva som er mulig å gjøre for den som har denne diagnosen, er det ryddig og klare anbefalinger og råd. I alle rådene leser jeg ordet behandling, noe ikke vi som skole skal gi. Men her kommer også viktige innspill til hva vi kan bidra med for å kunne gi disse elevene bedre dager, opplevelser og om mulig gjennomføre et folkehøgskoleår hos oss.

Ressursbok. Del 3 handler om den ansatte. For å ha sagt det med en gang, det er denne delen som skiller denne boken fra andre bøger jeg har lest om psykisk helse. For meg oppfylles her vaskeseddelsens mål om å være en ressursbok for oss som er ansatte i folkehøgskolen. Her er det tydelig at mange fra målgruppen har gitt nyttige innspill. Denne delen av boken er godt egnet til å skape refleksjon rundt egen praksis

Med et tydelig tyngdepunkt i droftingen rundt involvering og hva som kan skape uenighet i et personale i møte med elever som sliter, setter en her fokus på noe de aller fleste av oss kjenner igjen. Vi møter hverandre under samme tak, elever og ansatte, med våre livsfortellinger og behov. Dette må vi snakke

om. Vi er tilbake der vi startet i temaet relasjoner.

Les og bli klokere, reflekter sammen med andre i staben og del raust av egne erfaringer!

Setningen «det er greit å være usikker, det trenger ikke bety at du er utrygg», har blitt stående hos meg. Boken viser vei med tanke på hva vi kan møte usikkerheten med når vi er trygge nok til å be om hjelp og støtte hos de som kan gi det.

Caser. Innimellom alt fagstoffet finnes det flere caser som tar oss med inn i folkehøgskolehverdagen for elever og ansatte. Gjennkjennbare situasjoner, og godt fortalt, men noen ganger blir det i overkant mye disse gjennomgangspersonene har å hanskens med av bagasje og i sin hverdag. Slike caser vil alltid være konstruerte, og spørsmålet er om en her har villet litt vel mye på en gang, og at en med fordel kunne spisset hver case mer for å gjøre personene og deres erfaringer mer troverdige.

Bakerst i boka finnes spørsmål til refleksjon til hver av de tre delene. God hjelp til å bruke boka på fagdager i staben, eller til eget arbeid.

Layout og illustrasjoner. Layouten er tiltalende og fungerer stort sett godt. Boken fremstår som gjennomarbeidet Bruken av fargesirkler for å fremheve det viktigste, er til god hjelp for leseren. Casene kommer fortløpende og er markert med et symbol og grå bakgrunnsfarge. Dermed kan en lett lese disse sammenhengende som en bok i boken. Et snedig grep.

Til slutt må illustrasjonene til Kjersti Synneva Moen nevnes. Disse løfter opplevelsen av boka for meg. Jeg stopper virkelig opp ved dem! Det gjør jeg ikke der illustrasjonsfoto er brukt, de blir for klisjeaktige etter min smak.

En matnyttig bok. Bruk den! •

Viktige bøker til debatten om menneskeverd

Menneskeverd i klinikk og politikk

Morten Magelssen, Lunde forlag 2013

Uønsket. Mennesket i sorteringsens tid

Erik Lunde, Vårt Land forlag 2017

Anmeldt av Tom Arne Møllerbråten

Jeg tror det vil komme krevende debatter framover knyttet til menneskeverd og etikk. For å være en del av den debatten, må vi tilegne oss kunnskap, både om teknisk-vitenskapelige fremskritt, men ikke minst om etiske problemstillinger som er i spill. Dette er bakgrunnen for at jeg ønsker bøkene til Morten Magelssen og Erik Lunde velkommen. Jeg har lest to viktige bøker, og jeg håper det kommer flere i årene framover i samme sjanger, med samme tydelige etiske stemme.

Morten Magelssens bok Menneskeverd i klinikk og politikk

fra 2013 inviterer leseren inn i flere av de aller vanskeligste etiske områdene i moderne tid: Abort, fosterdiagnostikk, assistert befruktning, bioteknologi, eutanasi og reservasjonsrett. Til syvende og sist handler den om menneskeverdet, hvilke begrunnelser det har og hvilke konsekvenser menneskesynet får for disse områdene. Boken er gitt ut av Lunde Forlag og Norges kristelige legeforening. Henrik Syse skriver i forordet at Magelssens tenkning og tradisjon nok kan bli «ubehagelig» og «oppørørende», men at den aldri er «kjølign nedlatende» eller «ukjærlig fordømmende». Jeg er enig. Men først og fremst er det et forsvar for den >>

«Hvorfor ikke bruke denne boken som utgangspunkt for etiske samtaler på folkehøgskolene våre? Det vil fungere bra.»

<< kristne etikken.

Jeg vil vel tro at mange ansatte i de kristne folkehøgskolene ser at mye står på spill om dagen, men samtidig at det er så krevende temaer at man helst ønsker at ekspertene skal ta seg av diskusjonen. Sannheten er at denne diskusjonen er for viktig til at ekspertene skal styre den alene. Dette er etikk og politikk, men heller ikke politikere har full innsikt i disse etiske dilemmaene. Vi bør mene noe, du og jeg, og vi bør mene noe kvalifisert. Derfor er Magelssens innføring i problemstillingene viktig, som folkeopplysning og som grunnlag for å ta stilling.

Den moderne politiske liberalismen har fått stor gjennomslagskraft i samfunnet vårt, og presenteres ofte som nøytral. Men som Magelssen viser, det er den på ingen måte. Reservasjonsdebatten vi hadde for noen år siden, som vi sikkert kan ha ulike meninger om, ble aldri noen faktisk debatt. Det ble en bølge med slagord, hvor ord som «selvbestemmelse» trumfet «samvittighet» uten noen dypere diskusjon hva dette gjør med samfunnet vårt. Jeg frykter et samfunn hvor det ikke blir grundige debatter om viktige spørsmål, der slagordene blir avgjørende.

At vi er et av verdens mest sekulære samfunn, er en oppløst og vedtatt sannhet. En konsekvens av dette er at religiøse begrunnelser ikke lenger har noen innflytelse. I etisk argumentasjon flyttes vektleggingen fra pliktetikken til konsekvensetikken. «Ved at konsekvenser hyppig får en forrang fremfor prinsipper, blir en pliktetikk av tradisjonell kristen type sårbar for ekstreme enkelttilfeller», skriver Magelssen. «Situasjonen i dagens Norge er at majoriteten for- kaster ett etter ett av de etiske standpunktene

som til sammen utgjør tradisjonell kristen bioetikk.»

Morten Magelssen har skrevet en viktig bok. Jeg liker ofte at bøker er korte og konsise, men kanskje denne boken kunne vært noe fyldigere, gjerne med flere eksempler. På den annen side er nettopp lengden på boken et argument for at flere bør lese den. Vi blir veiledet inn i en nøktern og ryddig kartlegging av etikken dilemmaer av en som er tydelig på at han ønsker at den kristne bioetikken skal prege debatten mer enn den til nå har gjort. Hvorfor ikke bruke denne boken som utgangspunkt for etiske samtaler på folkehøgskolene våre? Det vil fungere bra, det.

Erik Lundes bok Uønsket. Mennesket i sorterings tid er en opprørende bok og engasjerende bok om en grotesk praktisering av sortering mange av oss nok ikke ante omfanget av. I valgkampen ble det snakket om «svenske tilstander» i innvandringsdebatten. Vi lar den ligge, men vi kan godt lese Lunde sin bok som en bok om «indiske tilstander» i menneskeverddebatten. Lunde har en imponerende god oversikt over indiske forhold, og i eksempel etter eksempel beskriver han en virkelighet, særlig for jenter, som er som hentet ut av en skrekkefilm. «Ordene 'det er ei jente' er noen av de farligste som kan bli ytret ved en fødsel.» Er det hit vi er på vei hvis vi ikke tenker oss om?

Lunde mener vi «står på terskelen til en tid der sortering av menneskeliv vil øke», og peker på særlig to forhold: «For det første har globale 'megatrender' ført til at noen viktige barrierer mot sortering har blitt svekket. For det andre har menneskesyn, holdninger og forestillinger som legitimerer sortering fått vind i seilene.» Senere skriver han:

«Menneskesyn som åpner for å gradere menneskeverdet, er i ferd med å bli stuerene.»

Gjennom åtte kapitler bygget på åtte påstander, viser han oss mange eksempler, forskningsrapporter og statistikk for å underbygge hva som er i ferd med å skje.

1. «Noen mennesker klarer vi oss uten»
2. «Noen mennesker er en byrde»
3. «Noen mennesker ødelegger for det gode samfunnet»
4. «Det er for mange mennesker, noen må bort»
5. «Menneskeverdet er en fiksjon»
6. «Noen mennesker er mindre menneskelige enn andre»
7. «Bare det 'gode' livet er verdt å leve»
8. «Vi bør perfektionere menneskene»

Jeg må innrømme at verden, med India som eksempel, er verre enn jeg trodde og håpet. I hvert fall omfanget treffer meg som knyttneve i magen.

«Jeg tror vi må gjøre noe med viljen. Vi må snakke mer om hva slags bevisste og ubevisste holdninger og mekanismer hos oss som legitimerer sorteringen. Hvorfor tenker vi at noen mennesker har mindre verdi enn andre? Hva er det som gjør at vi synes det er greit at noen velges bort?» spør Lunde.

Disse to bøkene utfordrer til samtale og refleksjon på våre skoler. Dette er debattene vi bør ta. Dette er temaene vi må tørre å gå inn i. Og Magelssen og Lunde viser oss en god vei inn i dette vanskelige og viktige landskapet. •

Slik gjør vi!

Et godt tips fra en skole:
RØDDE FOLKEHØGSKOLE

Tipset: Spor

Av internatleder Janne Hesseberg Græslid

Livsglede, livsmot, livsmestring, livslyst... Dette er positive og gode ord som gir positive assosiasjoner. Da det i folkehøgskolebevegelsen ble satt fokus på utfordringer og muligheter knyttet til psykisk helse blant elevene som vi får på våre skoler, hadde vi på Rødde lyst til å sette dette skikkelig på agendaen.

Foran forrige skoleår valgte vi derfor å lage et fellesfag der dette var i fokus. SPOR ble navnet på faget. Hvordan vi ser på livet, på oss selv, på fortid og fremtid, avhenger av så mye. Hva er det som setter seg av spor i deg, og hvilke spor setter DU etter deg?

I løpet av året skal alle elevene ha SPOR. Vi har valgt å organisere undervisningen slik at elevkullet er delt i fire grupper. Vi opplever

at det er lettere å åpne seg og få til refleksjoner og samtaler der gruppene ikke er altfor store. Erfaringen er at vi får ungdommer i tale og at det er spennende. Gruppene blir veldig forskjellige ut i fra elevenes livserfaringer og opplevelser. Det fineste som skjer, er når det skapes et trygt miljø i gruppa. Da snakkes det ærligere om livet. •

Har din skole tips til neste nummer?

Send en mail til redaktøren, tom.arne@sagavoll.no